

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POGOJNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

V tretje ni šlo

Library, Pa. — Naš dramski
odsek Slovenskega doma je na
2. februarja t. l. uprizoril znano
tridejansko komedijo "Trije vaški
svetniki" v domači dvorani
ob veliki udeležbi občinstva in
z velikim uspehom. Kmalu po-
tem smo bili povabljeni v West
Newton, da omenjeno komedijo
ponovimo pri njih. To se je zgo-
dilo. Udeležba je bila velika in
vladalo je splošno zadovoljstvo.
Še isti dan nas je povabila mrs.
Bolke v Yukon, da "Vaške svet-
nike" ponovimo tudi pri njih.

solini in Hitler, katera sta po-
teptala vse civilne svobodščine
in ljudstvo vrgla v mizerijo,
skrb in strah, da v bližnji bo-
dočnosti izbruhne druga svetov-
na vojna.

Da se delovno ljudstvo pre-
priča, da ga samopostavljeni od-
rešeniki-demagogi vodijo v po-
gubo, zato naj jim ne verjame
in jim obrne hrbet, mu je treba
dati izobrazbe in znanja. In kdo
drugi naj da pravo delavsko iz-
obrazbo, ako ne delavske pro-
svetne organizacije? Prosvet-
na matica JSZ je ena teh usta-
nov. Zato je zavednega delav-
stva dolžnost, da to institucijo
podpira. Prosvetna matica je iz-
dala in brezplačno razpečala več
deset tisoč komadov tiskovin in
knjig, aranžirala je mnogo pre-
davanj in shodov. Vrčila je, vrši
in bo vršila v bodoče pionirsko
delo v korist delavske kulture in
izobrazbe. Za širši razmah del-
avske izobrazbe pa potrebuje
sodelovanja od vsega zavednega
slovenskega delavstva v tej de-
želi.

Da se ne pozabi! Okrožno zbor-
ovanje Prosvetne matice JSZ v
soboto 30. maja ob 2. pop. Zve-
čer zabava. Pridite!

Louis Zorko.

Zupan Hoan govori v Clevelandu

Cleveland, O. — Ker nam je
bilo sporočeno, da se bo udeležil
socialistične konvencije, ki se bo
vršila od 23. do 26. maja v Pub-
lic Auditoriumu v Clevelandu;
tudi znani milwauški župan
Hoan, sta soc. klub št. 49 JSZ in
soc. organizacija 32. warda skle-
nila, da privedita shod v nedeljo
ob 4. popoldne in plesno zabavo
po shodu v Slov. delavskem do-
mu na 15335 Waterloo rd.

Ostrednja mestna soc. stranka
nam je obljubila, da bomo na
shod gotovo dobili župana Hoan-
na kot glavnega govornika ali pa
Normana Thomasa. Sedaj so ho-
teli to spremeniti, ampak oba
kluba vztrajali pri zahtevi, da
pride na naš shod v SDD sodrug
D. W. Hoan na 24. maja popold-
ne.

Uljudno vabimo vse sodruge,
somišljenike in prijatelje ter
vse zavedne delavce, da se tega
shoda udeležite in da ostanete po
shodu na zabavi.

Vstopnina k shodu za kritje
stroškov bo 10c, k plesu pa 25c.
Lahko pa si preskrbite vstopnico
za popoldne, ki stane 25c in
velja tudi za ples. Shod in zve-
čer plesna veselica bo v zgornji
dvorani. Po shodu bo zabava v
spodnji dvorani toliko časa, da
pospravijo sedeže v zgornji dvo-
rani. V pivnico bo vstop prost.
Kdor pa bo hotel plesati, bo mor-
al imeti vstopnico s trakom, ta-
ko da bo vidna.

To ne bo le navadna veselica,
ampak bo podobna pikniku, ker
se bo tudi balinalo. Dom nam je
namreč dal na razpolago eno ke-
gjišče. Pivnica bo odprta ob 3.
popoldne v spodnji dvorani. Va-
bljeni ste vsi zunanji rojaki, so-
drugi in bratje raznih društev.
Ako boste v Clevelandu, pridite
popoldne in zvečer v SDD na
Waterloo rd. med E. 152nd in E.
156th st., kjer stoji SDD.

William C. Bullitt (levo), ameriški poslanik v Moskvi, igra šah s C. Offiejem, članom svojega uradnega štaba.

V Clevelandu bo letos več
konvencij in tudi precej velika
razstava Velikih jezer, kakor se
bo imenovala in bo sličila čikaški
svetovni razstavi iz let 1933-
1934, le da ne bo tako velika, ker
naša vas je "nekoliko" manjša
ko vas čikaška, samo za dva mi-
lijončka.

Društvo V boj št. 53 SNPJ je
tudi darovalo \$10 za poplavljen-
ce. Obenem naj omenim, da bo
to društvo dne 8. novembra ob-
hajalo svojo 30. letnico.

Frank Barbič, 53.

Shod v mestnem avditoriju

Cleveland, O. — V našem Cle-
velandu se bo letos odigralo več
zelo važnih zgodovinskih dogod-
kov, kar bo za mesto nekaj izre-
dnega ter bo vabilo v metropolo
tisoče zunanjih gostov. Zato je
vredno, da se o tem piše.

To poletje se vrši v mestu raz-
stava Velikih jezer, ki se prične
29. junija in traja tri mesece. To
bo nekako posnemanje svetovne
razstave v Chicagu.

Vršilo se bo tudi več konven-
cij — socialistična, republikan-
ska, Ameriške legije in druge. Za
nas je najvažnejša konvencija
socialistične stranke, ki se vrši
od 23. do 26. maja v mestnem
avditoriju. Ta konvencija ima
pred seboj par zelo pomembnih
taktičnih vprašanj, kar bo brez-
dvoma velikega pomena za de-
lavstvo v bodočnosti. Nominira-
la bo tudi predsedniškega in pod-
predsedniškega kandidata.

Za soboto 23. maja zvečer je
aranžiran javen shod v mestnem
avditoriju Glasbene dvorane.
Nastopilo bo več prominentnih
socialističnih voditeljev — Nor-
man Thomas, Frank Crosswaith,
Leo Krzycki, Julius Hochman in
milwauški župan Daniel W.
Hoan. Govoril bo tudi George
Lansbury, vodja Delavske stranke
v Angliji, ki se nahaja tukaj
na predavateljski turi. Skupina
delavskih pevskih zborov, vklju-
čivši socialistična "Zarja", nastopi
skupno na tem shodu s pesmi
"The Workers' Hymn" in
"Internacionalo".

Vstopnina na shod je 25c.

Vstopnice se dobre pri članih soc.
klubov št. 27, 28 in 49 JSZ.

Slovensko zavedno delavstvo
je vabljeno na udeležbo tega
shoda. Slišali bomo sposobne in
zaslužne delavske voditelje, ka-
tere bomo najbrže imeli priliko
slišati samo enkrat v življenju.
Delavski čut in zavest nas kliče,
da se odzovemo, izkažemo svojo
lojalnost in obenem svojo moč
za boljše bodočnost.

Delavstvo se vsepovsod prebu-
ja in stopa z velikimi koraki na-
prej do svojih pravic. Stopimo
tudi mi ta dan na plan! Vsi v
mestni avditorij!

Leo Poljsak.

V Avstriji se kuha nova
civilna vojna?

(Nadaljevanje s I. strani.)

atirala Schuschniggu, naj vrže
fašistični Italiji naklonjenega
podkancelarja Starhemberga iz
vlade. Austen Chamberlain, biv-
ši angleški zunanji minister, se
je nedavno mudil na Dunaju in
konferiral s Schuschniggom.
Obljubil je, da ga bo Velika
Britanija podpirala, če bo po-
tisnil Starhemberga iz vlade in
se postavil na stran male antan-
te (Jugoslavija, Čehoslovakija
in Rumunija) ter se izogibal tes-
ni zvezi med Avstrijo, Nemčijo
in Italijo.

Alfred Fraunfeld, bivši vodja
avstrijskih naciev, ki je bil iz-
gnan iz Avstrije in je bil potem
izvoljen za člana nemškega par-
lamentarja, se je javno ponašal z
znakom "Avstrijske legije". Re-
kel je, da je moralo priti do raz-
kola med Schuschniggom in
Starhembergom. "Avstrijska
vlada ima velike neprilike pri
vzdrževanju reda na Koroskem
in Stajerskem, kjer se je poja-
vila močna opozicija proti du-
najski klerikalni vladi," je dejal
Fraunfeld.

Avstrijski naciji pričakujejo,
da bo Schuschnigg razpustil
"Heimwehr", fašistično ar-
made kneza Starhemberga. "Taka
akcija bi pognala hajmwerovec
k nam," pravijo. "Nacijske e-
note v Avstriji so na to priprav-
ljene. To bi jih naredilo močne
in končno bi dobile kontrolo nad
domovinsko fronto."

Politični opazovalci so uver-
jeni, da je Schuschnigg zdrobil
vpliv "Heimwehra". Ti nagla-
šajo, da dve armadi ne moreta
obstajati v majhni ali veliki drž-
avi. To je dokazala Nemčija.
Avstrijska vlada, ki je nedavno
uvejavila obvezno vojaško služ-
bo, je s tem pokazala, da ne po-
trebuje "Heimwehra".

Tri države dobile
vladno subvencijo

Washington. — Za april, maj
in junij so države Wisconsin,
Iowa in Washington dobile te
dni od zvezne vlade \$2,658,619
kot njen delež za podpiranje re-
zevov — penzionistov, osirgatih
otrok in slepcev. Država Wash-
ington je prejela \$685,125, Wis-
consin \$1,270,790 in Iowa \$600,
707. Poleg tega je Wisconsin
prejel tudi \$79,369 za kritje
upravnih stroškov sistema brez-
poselnostnega zavarovanja. New
Hampshire pa \$34,150 v iste
svrhe. To subvencijo prejema-
jo le one države, katerih zakone
potrdi zvezna komisija za soci-
alno zaščito.

Naravno in umetno ozračje

V času, ko stojimo vsak dan pred možnostjo
nove vojne, ki bo stala v znamenju zračnih na-
padov s strupenimi plini, se vsi zanimajo za
vprašanje, kako bi bilo mogoče ustvariti umet-
no ozračje, v katerem bi človek lahko dihal
brez nevarnosti, da se zastrupi s temi plini.
Že leta se bavi znanost, posebno fiziološka
kemija s tem in nešteto je bilo poskusov z ljud-
mi in živalmi, da bi se našla rešitev tega pre-
čega problema. Danes smo o pogojih te rešitve
že tako poučeni, da je možna brez nadaljnega
tudi tehnično-industrialna rešitev.

Noben človek in nobena živa stvar, kakor
znano, ne more živeti brez zraka. Na zvezdah,
ki nimajo ozračnega plašča kakor naša zemlja,
n. pr. na mesecu, življenja ni. O tem smo si
davno na jasnem. Glavni sestavini zemeljskega
ozračja sta kisik in dušik, ki sta med seboj
pomešana v razmerju 1 proti 4. Ta navedba
je pa precej netočna in površna, kajti zrak, ki
ga vdihamo, vsebuje poleg teh glavnih sestavin
precej komplicirano primes ogljikovega dvo-
kisa, tako zvanih plemenitih plinov in drugih
sestavlin. V različnih višinah je razmerje med
primesmi tudi zelo različno. Na zemeljskem
površju vsebuje zrak 78.1 odst. dušika, 20.9
odst. kisika, 0.9 odst. argona, ostane 0.1 odst.
pa odpade na neon, helij, kripton, ogljikovo
kislino in minimalen del vodika.

Ker zavzema obe glavni sestavini 99 od-
stotkov, se je pojavilo že pred dolgim časom
vprašanje, da-li so ostali plini v ozračju sploh
potrebni za življenje. Na vseučilišču Kolum-
biji so v zadnjem času izvršili v tem pogledu
zelo zanimive poskuse s stoodstotno mešanico
dušika in kisika v razmerju 79 proti 21. Ko-
mično je bila ta mešanica popolnoma čista. Ki-
slik so pridobili z disociacijo vode, dušik pa iz
amoniaka. Vodikove pare so odstranili.

Mešanico so spustili v hermetično zaprt pro-
stor, v katerem so bile bele miši. Vdihovale
so samo to umetno ozračje, ki je po svojem
prituksu ustrezalo natančno normalnemu zrač-
nemu prituksu. Ogljikovo kislino, ki so jo iz-
vali izdihavale, so odstranjali iz zraka z ap-
neno vodo.

Pri prvem poskusu je ena izmed miši pogi-
nila po 17 dneh, toda ne zavoljo zadušitve. Pri
drugem poskusu so miši živele popolnoma zdr-
vo 32 dni, pri tretjem poskusu so štiri miši
živele 40 dni. Rase so popolnoma normalno
hranile so se z dobrim tekem in avtopsijski
pokazala niti najmanjšega patološke spremembe
v tkivu, posebno ne v pljučih.

Ti poskusi so pokazali, da druge primesi v
našem ozračju niso neposredno življenjsko va-
žne — vsaj ne za bele miše. Bistveno je vsek-
akor stalno razmerje 4 proti 1 med dušikom in
kisikom. To razmerje se ne sme spremeniti, če
nečemo tvegati velike škode za naše zdravje.
Vsaka izmed obeh glavnih sestavin zase ni spo-
sobna, da bi ohranila življenje. Zivalski pos-
kusi so pokazali, da umrejo bitja v čistem du-
šiku v kratkem času (bele miši n. pr. v šestih
minutah), a tudi v čistem kisiku ne moremo
živeti. Oksidacijska dogajanja v telesu se pe-
tem tako posepijo, da nastopi smrt v 36 min-
utah. Celo če primešamo pet odstotkov drugega
plina, nastopi smrt v štirih do šestih in pol
dneva.

Uloga plemenitih plinov je fiziološko zelo
komplicirana in še ne popolnoma dognana. Vsi
spadajo k snovem, ki življenje preprečujejo,
to se pravi, oksidacijo ustavljajo. V čistem
argonu umrejo živa bitja v treh minutah, v
neonu v 1 minuti 40 sekundah, v heliju v 2 mi-
nutah 40 sekundah, v čisti ogljikovi kislini celo
v 55 sekundah. Njih primes pa je tako male-
nkostna, da se njih sam na sebi krepki fiziolo-
gični učinek ublaži in zravna. Vsekako ta pri-
mes nima elementarnega pomena, da bi kakšno
bitje, vsaj za nekaj časa, ne vztrajalo brez nje.

Koliko časa trajajo filmski zakoni?

Neki hollywoodski manager je izdal statisti-
ko o trajanju zakonov med filmskimi zvezdami
in zvezdniki. Ti zakoni trajajo povprečno, ka-
kor je razvidno iz njegovih navedb, 4 in pol
leta, če gre za filmske igralce in igralke same.
Filmski ravnatelji so vztrajnejši. Njih zakoni
trajajo povprečno sedem in pol leta. V Holly-
woodu pa so igralci, ki žive že dokaj let v sre-
tnem zakonu.

Rekord ima George Arliss, ki je poročen s
isto ženo že 35 let. Sledijo Jimmy Gleason s
28 leti, Jean Hershold s 22, Eddie Kantor s 21,
Warner Baxter s 20, Pavel Muni s 14, Harold
Lloyd s 12 in Lyonel Barrymore isto tako s 12
let. Nasprotni rekorderji so Fern Andra in
Jan Keith z letom dni, Lila Lee in Jack Peinz
s petimi meseci, Jean Harlow in Hall Rosson s
12 meseci, Virginia Sherry in Carry Grant s 13
meseci. Nekateri izmed ločencev, kakor Jean
Harlow, Anita Page, Mary Astor, Eliza Landy
in Nancy Carol, se hočejo v ostalem znova po-
ročiti.

Spomladi ne sedajte na zemljo!

Ko prične solnce toplo sijati in se je narava
odela v zeleno oblačilo, sil človeka na prostu.
To je čas izletov in sprehodov. Pri tem se člo-
vemu dogaja, da utrujeni izletniki sedejo na tra-
vni, da je tudi zemlja spomladi tako segre-
mena, da je tudi zemlja spomladi tako segre-
ta kakor zrak. Posebno če so pregreli, jim po-
stane takšen počitek lahko škodljiv, kajti sme-
stane takšen počitek lahko škodljiv, kajti sme-
lja je sedaj v resnici še vedno hladna in vlažna.
Telesu odjemlje razmeroma dosti toplote, s tem
nastane dispoziacija za vdor bakterij in stano-
ki ga imenujemo "prehlad", je gotovo. Zato
spomladi nikoli ne sedajte na gola tla!

Luknja "človeške nature"

Razlika med nami in burbonci vsake vrste
v gledanju na Rusijo je kakor dan in noč. Bur-
bonci gledajo na Rusijo kakor na nekakšno
blaznico, v kateri je vse narobe in kjer ljudje
hodijo po glavi namesto po nogah, in njihova
največja želja je, da se Rusija "povrne k pa-
meti", to je v stare razmere in k starim na-
zorum, nakar bodo vsi burbonci strašno srečni.

Mi vidimo v Rusiji nekaj popolnoma druge-
ga. Tudi po našem mnenju je v Sovjetski uniji
marsikaj narobe, a ne v burbonskem smislu,
temveč v demokratičnem. Mi gledamo na Ru-
sijo s stališča pristne demokracije in civilnih
svobodščin, zato ne odobravamo njene dikta-
ture in njenih persekucij onih naprednjakov,
ki se ne strinjajo s Stalinom. Naše trdno mne-
nje je, da se je Rusija že tako daleč oddaljila
od svojega prejšnjega agrarnega sistema in ca-
rizma, da nazaj ne pojde nikdar več; iz tega
razloga je njena diktatura nepotrebna in prav
lahko bi dala vsem delavskim strankam svobo-
do in demokracijo. To mora priti, če hoče Ru-
sija napredovati. Naša želja je, da gre sovjets-
ka Rusija NAPREJ, ne nazaj — naprej v so-
cialno demokracijo.

Burbonci pa hočejo, da gre Rusija nazaj v
carizem. Stari Brisbane, eno največjih trobil
ameriške burbonije, takole tolaži rimskega pa-
peža, ki je zadnjič nekaj pojmaral o nevarnosti
ruskega komunizma: "Človeška natura prisili
Rusijo, da se vrne k pameti. Človeška natura
lubi denar, človeška natura ljubi individualni
dom, človeška natura ljubi vero. Rusija se bo
naveličala komunizma. Nekega bližnjega dne
vstane ruski Napoleon, ki razmeče Leninove
kosti na štiri vetrove in takrat bo pod smrtno
kaznijo prepovedana beseda 'komunizem' v Ru-
siji".

Brisbane napoveduje to, kar želi. Brisbane
poje slavo fašističnemu diktatorju v Italiji in
želi, da bi enak napoleonski diktator vladal Ru-
sijo in ves svet. Toda življenje se ne razvija
po Brisbanovih željah in Brisbanove želje osta-
nejo le njegove želje.

Kaj pa Brisbanova zofistika glede človeške
nature? Za poč't! Stari Brisbane rad dela "uč-
ne" prispodobne, na primer kako mravlja na že-
lezniškem tiru ugiblje, kako je nastal vlak, če
ga je bog-človek ustvaril ali se je sam razvil —
kar potem slovenski Brisbančiči s poklekov-
anjem kopirajo! — in drugo alično besedno igra-
kanje. Nekoč je citiral angleškega učenjaka,
ki je rekel: "Bistvena razlika med bodočim
nadelčlovekom in današnjim človekom bo tako
velika kakor je med divjakom in bilko trave".
Če to verjame, namreč v razvoj človeka — kje
je potem ostala človeška natura?

Človeška natura ljubi denar! Človeška na-
tura ljubi vse, kar ji prija in čemur se lahko
prilagodi. Človek je lahko živel stotisočletja
brez denarja in kako je bilo takrat z njegovo
natur? Denar obstoji komaj kakih 5000 let
in v dobi individualne produkcije mu je bil do-
bro sredstvo izmenjave, ampak socialna pro-
dukcija, katera se danes mogočno bohoti po
vsem kapitalističnem svetu, zahteva nekaj
boljšega kot je denar individualne vrednosti.
In brško bo denar nadomeščen z novim siste-
mom kolektivne ekonomije, bo prožna človeška
natura prav tako vzljubila novi sistem kakor
je nekoč denarni sistem in oklepala se ga bo
toliko časa, dokler ne dobi spet kaj boljšega.
Človeška natura ni nič stalnega, nič fiksnega!

Človeška natura ljubi individualni dom! Da
— dokler je tak dom potreben. Čim ji bo pa tak
primitivni dom presedal, se oklene novega, ko-
lektivnega doma. In to v Rusiji, na Kitajskem
in v Ameriki! Povsod — kadar doseže tisto raz-
vojno stopnjo. V Ameriki je v zadnjih sedmih
letih pod gospodarskim redom, ki je "od Boga",
propadlo na stotisoče individualnih domov. In
natura ameriškega človeka danes glasno rebe-
lira proti takemu domu. Brisbanova natura še
ne rebelira, ker ima svoj dom po vseh kotih
Amerike in se lahko vsak mesec seli v drugega!

Človeška natura ljubi mistiko, ker mora napasti svojo
radovednost. Naivna pamet je v tej kategoriji.
Vsak človek mora pekač verjeti; če ne veru-
je v svoj razum, mora verovati v "višji ra-
zum", s katerim ga ustrahuje človeški lisjak in
parazit.

Burbonci pamet ne prizna vsestranskega
razvoja in hoče, da življenje teče po istih sta-
rih potih. Življenje se pa ne briga za burbon-
ske želje in gre svojo pot naprej.



Skupina miličnikov na meji države Colorado. Guverner je poslal miličnike na mejo, da ustavijo
delavce iz drugih držav, ki iščejo dela na polju sladkorne pese.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Zahteval smrtno žrtev
 Naškovi v Prekmurju je uničil lep domacijo, zahteval pa je tudi smrtno žrtev ranjenih.

Pravil načrte, kako naj bi se to
 poslojpe preuredilo. Treba obnoviti vhod, treba razširiti okna, preurediti kasarske dvorane v bolniške sobe, urediti operacijske dvorane, hodnike, stanovanja za usmiljenke itd. Za popolno izvedbo te preureditve bi potrebovala občina kakih 5 milijonov ali še čez! Na razpolago pa ima za letošnje samo kakih 900.000 Din. Ker ni dovolj denarja, bodo menda preurejevali v etapah. Začeli bodo baže že junija meseca. Stavba vendar še ni popolnoma definitivna, ker se bodo morale oglasiti tudi zdravstvene oblasti. Kajti čudno bi le bilo, da bi šli preurejati poslojpe, ki je staro menda že blizu 100 let, za bolnišnico. Zraven stoji stara deželna bolnica in že tam se dogajajo zastrupljenja ob operacijah, pač zaradi gneče, nehygienično urejenih operacijskih dvoran, deloma pa tudi zaradi nezdravega mesta, kjer leži bolnica. Zdej naj bi skoraj na istem mestu šli preurejevati staro kasarno v — bolnišnico. Poslojpe, ki ni dovolj dobro za kasarno, poslojpe, ki je bilo primerno le še za preureditev v policijske zapore, pri katerih je higieničnost ali nehygieničnost pač postanska stvar — to poslojpe naj se preuredi v bolnico! Če se to zgodi, potem se nam lahko marsikdo široko reži. Imel bomo čudovito posebnost, ki jo bo treba razkazovati tujcem: v isti zgradbi policijske zapore in bolnišnico! Zdravstvene oblasti zaenkrat molčijo. . .

Stavka v Varaždinu. — Po vsej Jugoslaviji imamo prodajalne "Tivar", kjer prodajajo sicer slabo, a zelo poceni obleke. Že za 200 Din dobiš obleko, medtem ko plačaš krojaču samo za delo 250 do 400 Din! Blago seveda ni najboljša, a onim, ki res zelo malo zaslužijo, je firma "Tivar" omogočila, da so sploh oblečeni. Po cenah že lahko ugeneš, da gre za veliko industrijo in da imajo delavci te industrije najbrže zelo slabo plačo. In res! Listi poročajo, da je vse delavstvo "Tivarja" stopilo v štrajk. ("Tivar" je okrajšava firme Tekstilna industrija Varaždin). Delavstvo je namreč zahtevalo, da se plače povišajo in zagotovijo s kolektivno pogodbo. Zdej imajo plače po 1 Din do 2.75 Din na uro in so torej delavci strahotno izkoriščani. Delavci zahtevajo, da se plače povišajo na 3.50 Din na uro. Podjetje pa ni hotelo pristati, nakar so delavci zastrajkali, postavili stavkovne straže pri delavcih ter obvestili strokovne organizacije in oblasti. Podjetje je ponujalo 5 do 20% povišanje plač, kar pa so delavci odklonili. Štrajka okoli 2300 delavcev! Odtod torej tako nizke cene Tivarjevih oblek!

Škof ukinil post. — Litijški klerikali so se že dolgo potegovali za to, da bi dobila Litija svojo faro. Dosele je spadala namreč pod Šmartno. Pa so se cerkveni pastirji le nekako dogovorili in si porazdelili fare, tako da je Litija dobila svojo faro z župnikom in še dvema kaplanoma. Vsi trije bodo dobivali plačo iz državne blagajne. Otvoritev fare je bila 1. maja s tremi mašami. Ker pa je 1. maj ravno petek in je na ta dan zapovedan post, so pogruntali v novem litijškem farovžu (ki ga sicer pravega še ni), da ljudje ne bodo pili, če ne bodo smeli jesti mašnih prigrizkov, in da torej ne bo pravega krščanskega razpoloženja. Pa so se obrnili na škofa s ponižno prošnjo, naj litijske katolike odvede postne dolžnosti za ta petek. In škof jim je ugodil in s tem omogočil katoliški praznik s pečenko in vinom.

Otroka sta ga zažgala. — V ptajski bolnišnici je v silnih mukah za opeklina umrl 52 letni hlapec Ivan Bračić iz Ložine. Njegov gospodar Kozel Janez je navajal, da je hlapec zažgal dračje na njivi in pri tem padel v ogenj ter se ves opekel. Poizvedbe pa so dognale vse kaj drugega. Gospodar je namreč poslal hlapca v gozd po drva. Hlapec je bil utrujen in omamljen od žganjeh, pa je spotoma legel v jarek in zadremal. Gospodarjeva sinova, mladoletna fanta, sta našla hlapca ter ga začela buditi. Toda hlapec je spal trdno spanje omamljenega človeka. Otroka sta začela buditi hlapca z vodo, a ker tudi to ni pomagalo, sta prišla na strašno misel. Privlekla sta od nekod kup slame ter ga zažgala ob hlapcu. Ko se je hlapec vnela obleka, se je prebudil, a opeklina so bile tako hude, da so ga morali prepeljati v bolnišnico, kjer je v hudih mukah umrl. Stvar so prijavili sodišču.

reji ni premagal. Zdej je odigral simultanko tudi v Ljubljani. Tu pa je Aljehin, ki je šele pred kratkim prenehal biti svetovni prvak v šahu, odrezal bolj slabo, za bivšega svetovnega prvaka celo zelo slabo. Boril se je proti 43 šahistom, dobil je 18 partij, 17 partij je bilo remis, osem pa jih je izgubil! Med drugimi ga je porazil tudi mladi Sešek iz Medvode, ki je star šele 13 let! To je menda izreden primer, da trinajstletni šolarček premaga svetovnega šahovega prvaka. Sam Aljehin je po boju izjavil, da je Ljubljana najmočnejše šahistovsko mesto v državi in da so se šahisti zadnja leta v Ljubljani zelo opomogli in razvili. Leta 1930 namreč se je mudil Aljehin v Ljubljani in je tedaj šahiral proti 35 igralcem. Samo dve partiji je tedaj izgubil. Po uspehu na tej simultanki je skorajda težko verjeti preroški izjavi Aljehina, ki jo je dal ob prihodu v Ljubljano: da bo namreč spet postal svetovni prvak. Treba pa je seveda upoštevati, da je bil Aljehin kolikor toliko izmučen, saj se nahaja na turneji po Jugoslaviji in skoraj vsak večer igra simultanko. Tako je imel tekmo v Zagrebu, od tam se je pripeljal naslednji dan v Celje in imel simultanko takoj naslednji dan, končala se je v jutrnih urah, zvečer pa je že nastopil na simultanki v Ljubljani, iz Ljubljane se je odpeljal naslednji dan v Banja Luko, kjer igra simultanko po enodnevnem odmoru od potovanja, iz Banja Luke se odpelje v Zagreb in ima spet tam simultanko . . . tako da skoraj ne mine večer brez napornega igranja. To je treba upoštevati in kaj lahko se res spet zgodi, da postane Aljehin prihodnje leto, ko se spomine znova z Euwejem, spet svetovni prvak. Aljehin je pred časom kupil posestvo v Skoplju in se bo baže naselil v Skoplju za stalno. Vse stroške turneje in potovanja in vso potrebo dobi Aljehin seveda plačane, in za vsako simultanko dobi baže 2000 Din nagrade.

Ljubljanska posebnost. — Če se uresniči načrt, ki ga zdej postavljajo, bo Ljubljana za eno veliko posebnost bogatejša. Gre namreč za načrt, kako bi v Ljubljani dobili nove bolniške prostore. Bolnišnica je prenatrpana, pa se kuje vse polno načrtov in pošiljajo zahteve v Beograd, pojavlja pa se tudi iniciativa s strani mestne občine. Občinska uprava meni, da bi zgradila posebno mestno bolnišnico, ker pa ni denarja za novo stavbo, so se že nekaj časa bavili z načrtom, kako preurediti za bolnico kakšno starejšo stavbo. Pa so se spomnili na tako imenovano šentpetersko vojašnico, na kasarno ob Ljubljani blizu bolnice. Ta kasarna je že zelo stara, tako stara, da so po vojni nehali uporabljati poslojpe za kasarno. Pred dvema letoma pa so del tega poslojpa preuredili za policijske zapore. Poprej je moralo sodišče svoje zapore odstopiti policiji, a je tudi primanjkovalo prostora. Za nove policijske zapore ni bilo denarja, so pa preuredili del šentpeterske kasarne za policijske zapore. Ta adaptacija je stala precej denarja. Na to kasarno so se zdej spet spomnili, ko razpravljajo o mestni bolnici. In arhitekt Plečnik je že na-

škof jim je ugodil in s tem omogočil katoliški praznik s pečenko in vinom.

Otroka sta ga zažgala. — V ptajski bolnišnici je v silnih mukah za opeklina umrl 52 letni hlapec Ivan Bračić iz Ložine. Njegov gospodar Kozel Janez je navajal, da je hlapec zažgal dračje na njivi in pri tem padel v ogenj ter se ves opekel. Poizvedbe pa so dognale vse kaj drugega. Gospodar je namreč poslal hlapca v gozd po drva. Hlapec je bil utrujen in omamljen od žganjeh, pa je spotoma legel v jarek in zadremal. Gospodarjeva sinova, mladoletna fanta, sta našla hlapca ter ga začela buditi. Toda hlapec je spal trdno spanje omamljenega človeka. Otroka sta začela buditi hlapca z vodo, a ker tudi to ni pomagalo, sta prišla na strašno misel. Privlekla sta od nekod kup slame ter ga zažgala ob hlapcu. Ko se je hlapec vnela obleka, se je prebudil, a opeklina so bile tako hude, da so ga morali prepeljati v bolnišnico, kjer je v hudih mukah umrl. Stvar so prijavili sodišču.

Washington. — (FP) — Kot so že listi poročali, je zadnje dni predsednika Roosevelta obiskalo več velebizniskih "mogulov." On je potem naznanil, da se je s njimi razgovarjal o možnosti večje uposlitve. Kdor hoče, lahko verjame v to pripovedko, bolj možno pa je, da so bili ti obiski predvsem političnega značaja. Pravice do sestankov s predstavniki velebiznisa predsednik seveda nikdo ne odreka. Toda upravičen je dvom, da bi se pogovor sukal v prvi vrsti okrog vprašanja zaposlitve brezposelnih, važno kakor je to vprašanje. Soditi po zadnjih dveh Rooseveltovih govorih v Baltimoru in New Yorku, kakor tudi po njegovi poslanici v zvezi z različnimi apropracijami, mu dela brezposelnost več ali manj preglavic. V obeh govorih, kakor tudi v poslanici, se je Roosevelt zopet pokazal za "delavskega prijatelja."

Toda slika postane nekoliko konfuzna, ko vidimo prihajati iz Bele hiše bankirja Barucha, Myrona C. Taylorja, predsednika U. S. Steel korporacije; Walterja C. Teagla, predsednika Standard Oil Co. iz New Jerseyja; Owena D. Younga, načelnika General Motors; Williama L. Claytona, zastopnika veleplanažnikov na jugu, in Walterja P. Chryslerja, predsednika Chrysler Motor korporacije.

Noben teh gentlemanov ne zastopa industrije, v kateri je mogoča večja uposlitev brezposelnih, sigurno pa nima nobena korporacija, katere zastopajo ti ljudje, liberalne delavske politike. Vse so antidelavske do kosti. Poleg tega pa so Taylor, Teagle in Clayton med najzagrizennejšimi burboni. Clayton je na primer že večkrat pokazal, da predsednika mrzi iz dna duše, čeprav je tudi sam demokrat.

Pravi razlog, da jih je predsednik k sebi povabil, je vsakakor v tem, ker so vsi predstavniki velikanskega bogastva in torej tudi političnega vpliva. Kot prefrigan politik se Roosevelt vsakakor dobro zaveda, da konferiranje s temi ljudmi pomeni konferiranje z bogataškimi razredom, ki že dalj časa obračča nebo in peklo proti njemu.

Velik navnež bi moral biti, kdor bi pričakoval najmanjšega znižanja brezposelnosti kot posledica teh konferenc, in večji realisti tisti, ki smatra te konferenze za predsednikov poskus, da pridobi velebiznis na račun interesov delavskega razreda.

Prodiranje časnikarske unije
Casnikarji pri Journalu so se organizirali

Milwaukee. — (FP) — Izgledi so, da bo časnikarska unija, ki vodi stavko pri Hearstovem listu Wisconsin Newsu že skoraj tri mesece, v bližnji bodočnosti podpisala pogodbo z Milwaukee Journalom, največjim listom v tem mestu in glavnim Hearstovim konkurentom.

Upravnik lista L. L. Bowyer je zagotovil vodje časnikarske unije, da bo uprava lista podpisala kolektivno pogodbo kakor hitro bo sodišče rešilo lastniško vprašanje podjetja.

Proti Hearstovemu listu se stavka nadaljuje brez prestopa ali popuščanja. S časnikarji kooperirajo tudi druge unije, ki imajo tedenske konference. Prve so se udeležili zastopniki 24 unij. S stavkarji sodeluje tudi ženska nakupna liga s širjenjem bojkota med čitatelji in oglaševalci.

Cirkulacija Wisconsin Newsa stalno pada. Koliko je padla, je seveda težko reči. Pred stavko, meseca januarja, je Harstov list trdil, da ima 110,000 cirkulacije kar je okrog 15,000 več kakor je zabeležena v oficelnem časnikarskem izkazu. Delavci, ki delajo pri listu, pravijo, da zdej znaša cirkulacija manj ko 60,000. Hearst je precej izgubil tudi na oglasih radi bojkotne akcije.

Policija po konferenci med županom Hoanom, policijskim načelnikom in vodji stavkarjev več tako brutalno ne nastopa kakor je nastopila deset dni po zadnjih občinskih volitvah, pri katerih je zmogala reakcija. Milwaukee Leader je takrat zapisal, da bi se kaj takega ne moglo zgoditi, če bi ne bil poražen socialistični državni pravdnik. Policija je takrat brutalno napadla in razgnala stavkarje in simpatičarje, ki so piketirali pred tiskarno. "Med milwauško policijo ni zdej nobene razlike v primeri s policijo v drugih mestih," je pisal Milwaukee Leader. Nad policijo nima župan nobene kontrole.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Roosevelt se posvetuje z burbonci
Za javnost jih je nedavno "okregal," zdej pa jim proži roko

Washington. — (FP) — Kot so že listi poročali, je zadnje dni predsednika Roosevelta obiskalo več velebizniskih "mogulov." On je potem naznanil, da se je s njimi razgovarjal o možnosti večje uposlitve. Kdor hoče, lahko verjame v to pripovedko, bolj možno pa je, da so bili ti obiski predvsem političnega značaja. Pravice do sestankov s predstavniki velebiznisa predsednik seveda nikdo ne odreka. Toda upravičen je dvom, da bi se pogovor sukal v prvi vrsti okrog vprašanja zaposlitve brezposelnih, važno kakor je to vprašanje. Soditi po zadnjih dveh Rooseveltovih govorih v Baltimoru in New Yorku, kakor tudi po njegovi poslanici v zvezi z različnimi apropracijami, mu dela brezposelnost več ali manj preglavic. V obeh govorih, kakor tudi v poslanici, se je Roosevelt zopet pokazal za "delavskega prijatelja."

Toda slika postane nekoliko konfuzna, ko vidimo prihajati iz Bele hiše bankirja Barucha, Myrona C. Taylorja, predsednika U. S. Steel korporacije; Walterja C. Teagla, predsednika Standard Oil Co. iz New Jerseyja; Owena D. Younga, načelnika General Motors; Williama L. Claytona, zastopnika veleplanažnikov na jugu, in Walterja P. Chryslerja, predsednika Chrysler Motor korporacije.

Noben teh gentlemanov ne zastopa industrije, v kateri je mogoča večja uposlitev brezposelnih, sigurno pa nima nobena korporacija, katere zastopajo ti ljudje, liberalne delavske politike. Vse so antidelavske do kosti. Poleg tega pa so Taylor, Teagle in Clayton med najzagrizennejšimi burboni. Clayton je na primer že večkrat pokazal, da predsednika mrzi iz dna duše, čeprav je tudi sam demokrat.

Pravi razlog, da jih je predsednik k sebi povabil, je vsakakor v tem, ker so vsi predstavniki velikanskega bogastva in torej tudi političnega vpliva. Kot prefrigan politik se Roosevelt vsakakor dobro zaveda, da konferiranje s temi ljudmi pomeni konferiranje z bogataškimi razredom, ki že dalj časa obračča nebo in peklo proti njemu.

Velik navnež bi moral biti, kdor bi pričakoval najmanjšega znižanja brezposelnosti kot posledica teh konferenc, in večji realisti tisti, ki smatra te konferenze za predsednikov poskus, da pridobi velebiznis na račun interesov delavskega razreda.

Lewisov odbor proslavlja zmago
Pravi, da je unija jeklarskih delavcev odobrila njegovo stališče

Washington, D. C. — (FP) — Odbor za industrijsko organizacijo, katerega tvorijo predstavniki devetih mednarodnih unij in mu načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMW, naglašja, da je izvojeval veliko zmago, ko se je konvencija jeklarskih delavcev v Cansonsburgu, Pa., izrekla za organiziranje jeklarjev v industrijski uniji. Z nekaterimi rezervacijami je odobrila stališče Lewisovega odbora in s tem dala klofuto Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, in drugim zagovornikom poklicnega unionizma.

Delegatji so z večino sprejeli resolucijo, v kateri so popolnoma ignorirali ponudbo Lewisovega odbora, da je pripravljen prispevati pol milijona dolarjev za financiranje organizatorične kampanje med jeklarji. Resolucija naglašja, da bo jeklarska unija (Amalgamated Assn. of Steel, Iron & Tin Workers) sama vodila in financirala organizatorično kampanjo. Konvencija pa je dala polno moč eksekutivni uniji, da se lahko nadalje pogaja z v Ameriški delavski federaciji včlanjenimi unijami, ki so pripravljene podpreti kampanjo pod pogojem, da te ne bodo agitirale za poklicni unionizem med jeklarskimi delavci.

Michael Tighe, 78 let star predsednik jeklarske unije, je v svojem govoru poudaril, "da odlok konvencije pomeni, da je Zveza železarskih in jeklarskih delavcev končno prišla na pravo pozicijo in zavzela pravilno stališče v delavskem svetu, to je, da ne mara biti podložna nobeni drugi delavski organizaciji. Pod nobenim pogojem ne bo dovolila, da bi drugi vodili njeno organizatorično kampanjo, toda sodelovanje s strani Lewisovega odbora kakor tudi Ameriške delavske federacije bo hvaležno sprejela."

Odlok jeklarske unije je nadaljnje poglavje v borbi med zagovorniki industrijskega unionizma in pristaši poklicnega unionizma. Oba tabora sta videla in še vidita največje zapre v zvezi z organiziranjem jeklarskih delavcev pri "openšaparjih", ki kontrolirajo jeklarski trust. Odbor za industrijsko organizacijo je že večkrat naglašil, da je pripravljen prispevati pol milijona dolarjev v organizatorični sklad pod pogojem, da se jeklarji organizirajo v industrijski uniji.

Naciji so spet ignorirali Eckenerja
Frankfurt, Nemčija, 16. maja. — Nacijske avtoritete so ponovno "kaznovale" dr. Eckenerja, ko je došel s svojim zrakoplovom Hindenburgom po rekordnem poletu v Ameriko domov. Nacijski guvernir v Frankfurtu mu je sicer izročil pokal kot predsedniku letalske družbe, toda ceremonije so bile bolj v počast moštvo cepelina kakor njemu. Pri izročitvi pokala se naciji niso več zmenili za nj. Vedno Nemcev sploh ni vedela, da se je Eckener udeležil rekordne vožnje, ker časopisje sploh ni omenilo njegovega imena, ko je opisovalo odhod zrakoplova v Ameriko in njegov povratek domov. Dr. Eckener se je zameril nacijem, ker ni hotel agitirati za Hitlerja v zadnji volilni kampanji.

Zadrugarji odprli novo trgovino
Maynard, Mass. — Tukajšnja zadruga United Cooperative Society, pri kateri je udeleženo 900 izmed 1500 družin v mestecu, je odprla novo moderno trgovino, vredno \$20,000. Zadruga obratuje trgovino z grocerijo in mesom, pekarno, mlekarno, trgovino z železnino in premogom ter žitnico. Vodilni element pri zadrugi so Fincl.

Industrijski unionizem tabu med tesarji
Indianapolis, Ind. — Glavni tajnik mednarodne tesarske unije Frank Duffy je v glasilu objavil članek, v katerem grozi z izključitvijo vsakemu članu, ki bi agitiral za industrijski unionizem. Pravi, da je taka agitacija kršitev prisega ob pristopu kakor tudi pravil samih.

Naciji razpredli široko špijsko mrežo
New York. — Iz zanesljivih virov iz Evrope poročajo, da ima Hitler v špijski službi v tujih deželah nič manj ko 2500 tajnih agentov, ki širijo nemške vrste fašizem. Precejšnje število teh je v Ameriki. Za vzdrževanje špijonov potreši Hitlerjeva vlada okrog 20 milijonov mark (\$6,000,000) na leto, za nacijsko propagando v tujemstvu pa 110 milijonov dolarjev.

Sovjeti obsodili tri železničarje v smrt
Novosibirsk, USSR, 16. maja. — Tukajšnje sovjetsko sodišče je večeraj obsodilo tri železničarje na Tomsk liniji v smrt zaradi špionaže v interesu neke tuje velesile. Deset drugih so krivcev je bilo obsojenih na deset let zapora.

Arabska in židovska kri spet teče v Palestini
Jeruzalem, 16. maja. — Arabska kampanja civilne nepokornosti v Palestini, ki je naprjena proti Judom, je večeraj izzvala nove krvave izgrede, pri katerih sta bila dva Arabca ubita in okrog 40 oseb ranjenih. To se je zgodilo v Jafi.

Williams, farmer-laborit, kandidira v kongres
St. Paul, Minn. — Farmer-laboriti so indorsirali Howarda Y. Williamsa, organizatorja "tretje" stranke, ki je kandidat na listi Farmer-Labor party za zveznega kongresnika.



SIKA kaže policijo pri razbijanju demonstracij španskih delavcev v Madridu.



Slika kaže dijake univerze Columbia v protivojnih demonstracijah v New Yorku.

Dolina meseca

ROMAN

Opisal JACK LONDON—Prevelo Vladimir Lovrić

"Odtod vidim tisti mali pašnik za tvojim poljem," je zaklical dol. "Ni čudo, da ni teža še nihče zavohal. Edini kraj, s katerega bi mogli videti, je tisti košček pašnika. In ti si ga prva opazila. Počakaj, da pridem dol in ti vse povem. Prej se nisem upal."

Nikake posebne pretkanosti ni bilo treba, da je uganila resnico. Saxon je vedela, da sta našla dragoceno ilovico, katere je potrebovala opekarna. Billy je v velikem ovinku obšel udor in se jel spuščati po steni kanjona, od drevesa do drevesa, kakor da bi po lestvi plezal nizdol.

"Ali ni sijajno?" je zavričkal, ko je dospel do nje. "Samo poglej — takole je ležala skrita pod štiri čevlje debelo plastjo prsti, da je nihče ni mogel videti, in čakala ravno naju dveh, kdaj prideva v Dolino meseca. Tedaj pa — prosim! — si je olupila košček kože, da sva jo zapazila."

"Ali je res prava ilovica?" je strahoma vprašala Saxon.

"Glavo lahko staviš, da je! Preveč sem je že imel v rokah, da je ne bi v temi spoznal. Samo zmečkal je drobtinico med prsti — takole. O, že po okusu bi ti lahko povedal, da je prava. Ali meniš, da sem zaman požiral prah, ko sem hodil za vozom? A zdaj boš videla, kaj bo. Veš, odkar sva prišla v to dolino, sva se ubijala na vse pretege. Zdaj sva na lahki poti."

"Saj še ni tvoja," je oporekla Saxon.

"Nu, zanesi se, da bo, preden ti zrastejo sivi lasje. Naravnost odtod jo mahnem k Payneu in sklenem kupčijo. Pogojno, razumeš, dokler oni še iščejo, jaz pa šele zbiram denar. Izposodila si bova spet tiste štiri sto od Gava Jama in jaz vzamem na svoje konje in vozove, na Hazel in Hattie in na vse, kar ima le količjak vrednosti, kolikor sploh dobim. In potem napravim s Hiljardom pogodbo — tako, da prebitek vknjiži na posestvo. In potlej — tako se mi vidi, kakor da bi vzel otroku sladkorček iz rok — potlej se pogodim z opekarno, vatel po dvajset centov — nemara še draže. Noreli bodo od veselja, ko jo bodo videli. Vrtanja sploh ne bo treba. Na vsaki strani je imajo skoraj dve sto čevljev, kar na vrhu. Ves grič je sama ilovica, pokrita s tenko plastjo prsti."

"A ves ta lepi kanjon bo pokvarjen, če boš vozil ilovico iz njega," je prestrašeno vzkliknila Saxon.

"Nikakor ne; samo grič. Cesta bo šla po drugi strani. Do Chavonove ilovnice bo samo pol milje. Ali bom napravil cesto sam in draže računalo vožnjo, ali naj jo pa zgradi opekarna in ji bom vozil po listi ceni kakor doslej. In vsak vatel bo pomenil dvajset centov čistega! Gotovo bom moral dokupiti nekaj konj, da bom zmogel delo."

Sedela sta ob jezercu, se držala za roke in govorila o vseh podrobnostih.

"Veš kaj, Saxon," je rekel Billy, ko sta bila za trenutek umolknila, "daj zapoj 'Ko dnevi žetve minejo'."

In ko mu je ustregla, je dejal: "Prvikrat si mi zapela to pesem v vlakcu, ko smo se vračali z veselice —"

"Že prvi dan, ko sva se spoznala," mu je segla v besedo. "Kaj si takrat mislil o meni?"

"Kaj neki? Tisto, kar mislim ves čas od tistih dob — da si ustvarjena zame. To sem začutil na prvi mah, že med prvim valčkom. In kaj si ti mislila o meni?"

"Oh, ugibala sem, že pred prvim valčkom, ko so naju bili komaj seznanili in sva si bila komaj segla v roke — ugibala sem, ali si moj mož. Prav te besede so mi šinile v glavo: 'Ali je to moj mož?'"

"Tedaj se ti nisem zdel ravno napačen?" je vprašal.

"Seveda ne — in moje oči so bile zmerom dobre."

"Veš kaj," se je spomnil Billy, "prihodno zimo, ko bo že vse urejeno — kaj meniš, če bi šla pogledat v Carmel? Z zelenjavo takrat ne boš imela skrbi, jaz bom pa že kako zmogel za namestnika."

V njegovo presenečenje ni bila videti Saxon nič kaj navdušena.

"Kaj ti ni prav?" je naglo vprašal.

Saxon je sramežljivo pobesila oči in z obotavljivo glasom dejala: "Billy, včeraj sem nekaj napravila, ne da bi te vprašala za svet."

Čakal je.

"Tomu sem pisala," je dodala boječe, kakor da bi se izpovedovala. On je še vedno čakal — sam ne vedoč, česa.

"Naprosila sem ga, naj mi pošlje tisti stari predalnik — materin, veš — ki sva ga spravila pri njem."

"Hm! V tem ne vidim nič nenavadnega," se je oddahnil Billy. "Predalnik nama je potreben, ali ne? In za prevoz tudi zmoreva, je?"

"Ti si moj dragi bodeček, prav res da si! Ali veš, kaj je v predalniku?"

Ko je zmaljal z glavo, je dodala tako tiho, da je bilo skoraj šepet:

"Oblečke za otroka."

"Ni mogoče!" je vzkliknil.

"Pač."

"Prav zares?"

Pokimala je in rdečica ji je zalila obraz.

"Tega sem si želel, Saxon, bolj ko vsega drugega na svetu. Zadnji čas sem veliko mislil na to, vse te mesece, odkar sva prišla v dolino," je nadaljevala s pretrganim glasom; prvič, odkar ga je poznala, je nesporno opazila v njegovih očeh solze. "A po vsem, kar sem bil storil, po tistem polpomu, ki sem ga bil napravil, in vsem — nisem te hotel mučiti, še govoriti se nisem upal o tem ... A želel sem si — oh želel sem si tako, kakor si zdajle želim tebe."

Njegove razprostrate roke so jo prestregle in nežen molk je zavladal ob jezercu v osrčju kanjona.

Saxon je začutila, kako ji je Billy položil prst na ustnice, češ, naj molči. Ogrnila je glavo, kakor ji je kazala njegova roka, in tako sta se skupaj zagledala po griču navkreber, daleč tja gor, kjer je stala kočuta s svojim progastim mladičem in z majhne jase med drevjem zrla na njiju.

(Konec.)

"Ti, ti si tista ženska, ki sem zmerom hrepenel po njej, ženska, ki sem jo leta in leta do današnjega dne zaman iskal. Pojdi z menoj. Odpotovala bova, jutri zarana, kamor boš hotela. Denarja imam dovolj, želi si kar si hočeš ... Pojdi nočoj z menoj — neizmerno srečna bova ..."

Ona se je nasmehnila, sprva nekam nejeverno, potem resneje, in naposled je prislonila svojo drobceno, trudno glavico na njegovo ramo in njena mehka, trepetajoča usta so se strnila z njegovimi.

Veselica je bila pri kraju. Godci so pospravili instrumente in Nada si je ogrnila mehki kožušček svoje sestrične.

"Zdaj, zdaj precej pojdi z menoj," je prosil neznanec, "te prelepe noči še ne sme biti konec."

Nada se je zagledala v njegove oči.

"Ne," je naposled komaj slišno dahnila, "domov še stopim, da se preoblečem. S to belo lasuljo in s to tujo zlato obleko — to nisem jaz ... K temu bi rada prišla taka, kakršna sem v resnici."

Ni je mogel pregovoriti, odločno se je uprla njegovi besedi. Mala ženica je bila zdajci hrabra in odločna. Z njegovim vozom se je odpravila domov.

"Tu v avtomobilu te počakam. In če bi se karkoli zgodilo, tu imaš moj naslov ... Potem pridi pač jutri, pojutrišnjem, kadar pač hočeš."

Neodločno je stopala Nada po stopnicah navzgor. Poslavljala se je, poslavljala od hiše, od vseh kar je v njih ... Zakaj: zdaj bo odšla in se nikoli več ne bo vrnila. Predobro se je tega zavedala. Čudno: nič je ni pekla vest, nič je ni bolelo srce. S hladnim pogledom je objela sobo; samo majhna lučka je gorela na njeni toaletni mizici in medlo razsvetljevala tapete, ki so ji bile nekoč tako neznanosko všeč. Pohištvo, ki si ga je nekoč sama izbrala in ki ga je s tako nežnostjo ljubila, ji je postalo zdajci tuje in mrko. Mirno je stopila k pisalni mizi in napisala na košček papirja nekaj besed svojemu možu:

"Ne boš hudi name — novo življenje se mi smehlja. Premlad sem, da bi se starala v tej sadi moti brez ljubezni ... Pozabil me boš. Nikar me ne išči; odpotujem."

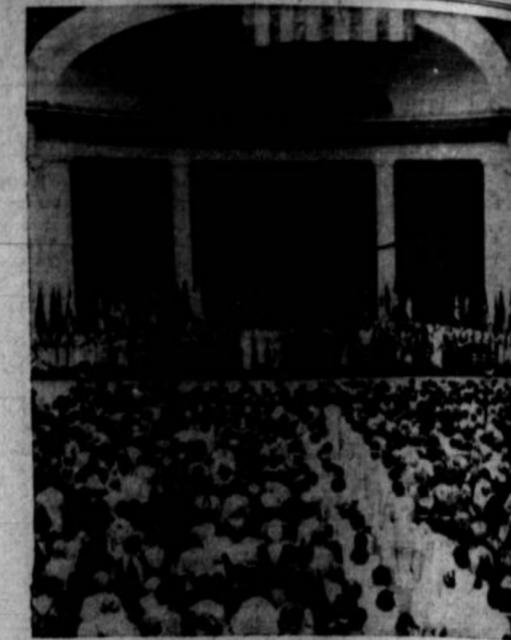
Potem se je po prstih splazila v temno spalnico. Medtem jutranji svit je osvetljeval glavo njegove spečega moža. Spal je pokojno, mirno in trdno. Če bi se bil zbudil, če bi jo bil vsaj z besedo ali z objemom pozdravil — morda bi ostala. Toda niti ganil se ni. Njegove ustnice so bile na pol zaprte, neme so bile, neme kakor vse tód okrog — in Nada je odšla iz spalnice, hladna in grozljivo mirna, odšla je, da se nikoli več ne vrne.

Preobleči se je morala. Težko se je ločila od mehkega sivega kožuščka, z žalostjo si je snela belo lasuljo in ko je zagledala na stolu pred seboj slečeno zlato leskečo se brokatno obleko, se je zdrnila. Nežno je pobožala šumečo avilo — poslavljala se je — potem se je brž vzravnila in si sezula plesne čevlje. Počasi in premišljeno si je oblekla potni kostum.

Vse to je trajalo le nekaj minut, in v teh minutah ji je bilo težko pri srcu. Poveznila si je zelen klobuček na svetle lase in u-trnila luč. Odšla je iz sobe; nikoli več je ne bo videla, nikoli več se ne bo vrnila ...

V temnem predsojbu se je spomnila, da je pozabila rokavice. Spet je morala prižgati luč. Medtem ko je iskala rokavice, se ji je to noč že v drugo ustavil pogled v ogledalu. Tokrat se je zdrnila. V velikem ogledalu je zagledala drobceno, prav čedno ženičnico, toda v očeh te žene ni bilo več živga ognja, neprespana noč ji je zarisala temne in trudne sence okrog oči. To ni bila več ona žareča žena, ki jo je še pred uro tako vroče ljubil neki možki, ki je še pred uro hrepenel po njej — in si mislil, da je hrepenel po njej vse življenje. Nadi se je zdajci zazdelo, da se je zbudila iz prekrasnega osrečujočega sna.

Toda sen — je trajal le eno noč ... Zdaj se je poslavljala od nje. Sanjala je, da ni Nada, da ni tista neboljena, skromna ženica, domišljala si je, da je žena, ki jo sreča išče, ki jo ljubezen opaja



Slika kaže delegate na konvenciji organizacije Hère amer. revolucije, ki se je nedavno vršila v Washingtonu, D. C.

TEMPO

Mihael Erdody

Ob devetih zjutraj.

Pravkar sem se v kadinici Zeppelina seznanil z Liano ... Ob četrta na deset sem jo prvič poljubil, o pol desetih sva se zaročila.

Ob desetih zjutraj.

Pristali smo. Dovoljenje sem dobil po radiu, zato sva se takoj odpravila s taksijem na civilni poročni urad.

O pol enajstih je bila Liana moja žena.

Ob enajstih predpodne.

Ze trideset minut sem zakonski mož. Zdolgočaseno si sediva z Liano nasproti. Liana venomer zeha. Zakon me začena dolgočasiti.

Opoldne.

Sporekla sva se. Liana je pograbila kovčke in se vrnila z letalom k materi. Zelel sem ji srečno pot.

Vendar spet sam! ...

Prižgal sem si smotko in pihal z zadovoljstvom slamnatega vdovca sinje kolobarčke v zrak.

Ob enih popoldne.

Obed mi ni šel nič v slast. Nekaj grenkega me je davilo v grlu. Nu, da, brččas sem se že preveč privadil zakonskemu življenju. Liane mi manjka: Bog ve ali se bo vrnila?

Ob dveh popoldne.

Žena se mi je vrnila. Pobotala sva se.

O pol treh sem odšel zdoma. Zavil sem k svoji stari prijateljici, ki sem jo včeraj poslednjič videl.

Ob treh popoldne.

Ko sem se vrnil domov, ni bilo Liane več doma. Telefoniral sem v detektivski zavod, in že čez deset minut sem imel v rokah kratko obvestilo: Liana je obnovila zarjavelo ljubezen z nekim gospodom, ki se je bila včeraj zjutraj z njim seznanila in se je snoči z njim sprla.

Vara me!

O pol štirih sem se zatekel k svojemu odvetniku.

Ob štirih popoldne.

Vložil sem tožbo za ločitev zakona.

Zlepa se ne poročim več. Po sedemurnem zakonu je človek pošteno potreben oddiha.

Ob šestih popoldne.

Pravkar so me telefonsko obvestili, da je Liana povila zdravega dečka.

Tako kasno šele?

V gostilni

"Koliko piva pa stočite po navadi na teden?" vpraša gost krčmarja.

"Kakor nanese: pet do šest sodov."

"Dvakrat toliko bi lahko stali."

"Kako neki?"

"Če bi do vrha natočili."

Njena "velika" zamera

"Zakaj pa tako oprezno odprašaj to pismo?" vpraša Nada svojo prijateljico.

"Sporekla sem se s svojim ženinom in mu mislim njegovo pismo zaprto poslati nazaj — poprej bi pa vendarle rada vedela, kaj mi ta nesramnež sploh piše!"

On in ona

Na vratih čevljarske delavnice je bilo s kredo napisano: "Zaprto — sem pri sosedu v gostilni."

Pod tem se je pa bralo v energični ženski pisavi: "Samo trenutek počakajte — sem šla ponj!"

Težak odgovor

Iz kuhinje je izginilo štiri kile mesa. Sum je padel na domačega piščka. Položili so ga na tehnično, in glej: tehtal je natanko štiri kile.

Oče je osupnil: "Hm, meso bi torej bilo. Kam je pa potem pes prišel?"

Pred sodnikom

"Najprej ste torej tožnika razžalili in mu vrgli v obraz vse psovke, ki so vam prišle na um — potem ste ga pa še s pestjo sunili v prsi! Zakaj ste to storili?"

"Ker slabo sliši, gospod sodnik!"

Še ena o Chamfortu

O nekem znamenitem, a rovom zdravniku je Chamford dejal:

"Njegov uspeh je razumljiv. Saj vse bolezni takoj zbeže od njim, da on le v hišo stopi — tako grdo z njimi ravna."

Definicija lepe ženske

Chamford, francoski moralist, stoletja (1741—1794) je vprašanje, kaj je lepa žena odgovoril:

"Lepa ženska je raj za pekla za dušo in vice za denarico."

Ali ste naročeni na dnevo "Prosveto"? Podpirajte svoj

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta št. 1. šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. Prosveta stane za vse enako, za člana ali člano \$6.00 za eno leto, za štiri člane \$24.00. Ker pa člani še plačajo pri vpisu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnin. Torej vedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Ciceo in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 2.50	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
	Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sem svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vsote lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo na datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledočih članov družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Ime.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerom, unajsko delo prvo vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam so delo na hitro tudi vse ostale potrebne

Spoznanje

Gert Gertnerjeva

Na ležalniku pred Nado je ležala bleščeča obleka iz zlatega brokata, majcen klobuček z velikim šopom temnega novejega perja in bela kodrava lasulja.

"Moraš na ta ples, Nada", ji je prigovarjala sestrična. "Prava sreča, da sem si izpahnila nogo. Viš vstopnico imam ... posodim ti vso to obleko in še večer ni plašč povrhu ... Tak ne obojavljaj se vendar! Tvojemu možu je celo všeč, da greš, nu, zakaj potlej je premišljuješ?"

Nada je skomignila z rameni. "Veš, redute so mi španška vas ... pa tudi sploh, saj nisem za tako ... Strah me je ... kar tresem se ... ko pa ne vem, kako naj se vedem. Take reči so za gosposke dame, ne zame."

Rusa se ji je pomilovalno nasmehnila:

"Draga Nada, s kakšnimi mislimi vendar trapis svoje možgane?! Stopila boš v razkošno dvorano, plesala boš, ves večer se boš sukala, malo se boš posaljila, privoščila si boš nedolžen flirt — skratka, imenitno se boš zabavala. Tak pomisli vendar, saj si še mlada in lepa ženica, pa životariš ko redovnica. Pozabi, vsaj eno noč pozabi, da si srečno poročena, pozabi, da si resna in pridna in poštena — zabavaj se, pošteno se iznori, kakor se to spodobi takšni lepi in od življenja kipeči ženi!"

Nada je bila zares lepa, drobne, vitke postave, plahih, rjavih oči ... In ustnice — majcene in rdeče ko mak. Peter, njen mož, je to zmerom znova opazil — kadar ga niso preveč morile

kupčije in večne denarne skrbi. Toda ženica, ki se je zdaj poslovila od njega, se mu je zdela nekam spremenjena. Ni bil samo svetli in bleščeči brokat, ki je povzdignil njeno postavo — ne, ne! Njena ramena so bila zdajci tako breščee bela, njene ustnice kipeče in vabljive in pod temno zarisanimi obrvmi so goreli plameni v njenih očeh ...

"Dobro se zabavaj — in zvesta mi ostani!" se je malec prisiljeno pošalil Peter. V dno srca mu je bilo žal, da si ni bil še o pravem času kupil vstopnice za ta zdaj do poslednjega sedeža razprodani večer.

Po širokih stopnicah je stopala Nada proti bleščeči dvorani. Brž se je še mimo grede ozrla v veliko ogledalo — in zdelo se ji je, da se ji smehlja iz brušenega stekla tujka, tujka z majhno cipkasto krinko ...

Nasmehnila se je, zakaj ta tujka, je bila toli prikupna — in in vendar ji je bila na moč podobna — v hoji, v gibih — in vendar je bila spet popolnoma drugačna ko drobcena Nada.

Plesala je z mnogimi, smejala se je, arebala šampanjec, ki mu ni bila vajena. Možki so ji sadili rožice, šepetali so ji, da je lepa, zapeljiva — in Nada je bila v devetih nebesih. Jutri — jutri bo itak vse pri kraju, nočoj je pa dvorana tako svetla, tako razkošno bleščeča, godba poje in vabi ... njo, samo njo — pisane papirnate kače se ji ovijajo okrog vratu ...

Nada se ni utrudila.

Nekdo, mlad in prikupen je bil, ji je poljubljaj roke, in ona mu jih je zdajci odtegnila in odšla dalje ... Spet ji je nekdo šepetal na uho, prosil jo je, naj od-

de z njim — toda Nada se je že zavrtela s tretjim ...

Iznenada se ji je pa priklonil neki neznanec — in Nada je pobledelela za majceno krinko. Drugačen je bil, drugačen ko vsi oni, ki je doslej z njimi plesala. Nekaj je bilo v njegovih sivih, hladnih očeh, nekaj okoli njegovih ozkih ust, nekaj, kar jo je sililo, da je plesala samo z njim, čeprav so jo drugi vlijudno prosili za ples. Morda je bil ta neznanec tisti možki, ki ga je tako dolgo čakala — tisti, ki ga čaka aleherna ženska in ga skoraj nobena hiti do smrti ne pričaka ...

Plesal je z njo. Govoril je malo, toda med plesom jo je prižgel tesno nase. Česar niso izgovorila njegova usta, so ji povedale njegove oči. In ona si ni ničesar srčneje želela kakor to, da bi veselica večno trajala, da bi večno prizeta k njemu plesala po taktu omamne godbe.

Zdajci je zamrla godba v žalostnem akordu. Počasi so jeli prvi gostje zapuščati dvorano.

Nada in sivooki neznanec sta bila v skriti loži sladke, pisane likerje. On ji je šepetal najzapeljivejši besede, ki jih šepeta možki lepi ženski, hoteč jo pregovoriti, naj prebije noč z njim.

Poslušala je kakor v sanjah. Komaj je razumela smisel njegovih snubitev, samo "ljubezen" in spet "ljubezen" ji je zvenelo po ušesih.